

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Sanderi Angli Doct. Theol. De Origine Ac
Progressv Schismatis Anglicani Libri Tres ...**

Sander, Nicholas

Coloniæ Agrippinæ, 1610

Edovardvs Rishtonvs Lectori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64680)

EDOUARDVS

RISHTONVS

LACTORI.

De occasione & causis huius editionis.

Um nuper ex Anglicano carcere in exilium emissus, in Gallias peruenissem, intellexi sermone multorum D. Nicolai Sanderi doctissimi viri opera, propter egregiam quam apud doctos habet existimationem, à Typographis vndique conquiri ad prælum, maximè verò ea quæ nondum impressa, sed ab illo sancto viro immatura morte erepto, vel apud amicos deposita, vel in aduersarijs relicta fuissent. Ex quibus audiebam libros septem insignes de Iustificatione, iam esse Treuiris sub prælo, alios nonnullos eiusdem authoris quæri, sed præcipuè opus quoddam excellens de initio & progressu Anglicani Schismatis, cuius exemplaria aliquot (licet paucissima) extabant manuscripta, tum in Italia, tum etiam in Hispania, vbi opus absoluit, historia rerum ad sua tempora deducta.

Opera Sanderi.

Cùm autem Sanderus ex illo ingenti animarum zelo quem habebat, ex Hispanijs, in Hiberniam, ad afflictos Catholicos, qui arma pro religione sumpserant consolandos concessisset (quo etiam in opere non ita multò post, ex continuis laboribus, rerumque necessariarum inopia, cæterisque difficultatibus ac angustijs animam sanctâ creatori suo reddidit) reliquit hoc opus de Schismate Anglica-

*Mors Sanderi in Hibernia,
Anno 1581.*

HO IN

Huius editionis.

no in tres libros diuisum, sed nondum planè perfectum ac prout voluerat perpolitum, eò quòd alijs occupationibus ac etiam scriptio- nibus perpetuè ferè distineretur. Redeūti ve- rò mihi superiori anno ex Anglia, cū Parisijs obtulisset se, amicus quidam meus peranti- quus, D. Iodocus Skarnhert Coloniensis, quem & Romæ cognoueram, & sæpè cum eo de huiusmodi libris contuleram (eramuse- nim vterque in rebus quæ ad historias perti- nent, non indiligentes) coepit à me summo- perè contendere, vt horum D. Sanderi libro- rum copiam ei facerem. Sciebat enim me li- bros legisse, & exemplar aliquod apud me extare credebat. Dicebatque me eo facto non solum ipsi & Bibliopolæ amico suo pluri- mùm gratificaturum, verùm etiam vniuerso orbi Christiano non parum profuturum, qui ex huiusmodi historia de schismaticorum ac hæreticorum gestis (audierat enim quædam quæ in illa narrantur) non poterit (inquit) admonitionem non vtilissimam capere.

Ego ab initio negare coepi quod postula- bat, excusare quòd operis exemplar non ha- berem, nec esse facilè reperire: deindè etiam nescire, an expediret rem prælo committere, viuētibz adhac illis nonnulla ex parte, quorum res gestæ narrantur, & quorum tur- pitudines hac historia reuelantur. At ille cõ- tra contendebat, maiorem esse publicæ utili- tatis, quàm particularium hominum ratio- nem habendam: nullam esse iam ferè relictã emendationis spẽ in illis, qui quotidie scele- ribus noua scelera accumulāt: animũ autoris

D. Iodocus
Skarnhert.

Causa edi-
tionis.

† +   fuisse

Epistola de causis

fuisse iam nonnullis abhinc annis opus integrum publicasse, nisi alijs primùm occupationibus, deinde etiam morte ipsa impeditus fuisset: versari nunc in hominum manibus nonnulla exemplaria, & certum esse illa breui ab alijs edenda fore, eaque fortassè mendosè, nisi Anglus aliquis huius rei curam suscipiat: nullum autem posse commodiùs id præstare dicebat, quàm me, qui eiusmodi rerum iam usum aliquem habebam, & ex ijs quæ Londini in carcere ad quatuor ferè annos continuos obseruaueram, non esset mihi difficile, illa supplere de regno Elizabethæ, quæ post D. Sanderi mortem in Anglia contigerunt.

His alijsque rationibus permotus, promisi D. Iodoco me esse facturum hac in re, quicquid possem. Et statim coepi in eam curam incumbere, vt exemplar aliquod per amicos obtinerem, quod non difficulter factum est. Deinde opus ipsum vniuersum relegi, ac loca nonnulla quæ vel scribarum vitio deprauata, vel auctoris festinatione minùs explicata fuerant, correxi. Quædam etiam quæ longioribus disputationibus implicata videbantur, vt historiæ series meliùs teneretur, amoui; plurima quæ deerant, maximà verò post D. Sandri mortem, adiunxi. Et quia magnitudo molesque operis vsque adeò magna non videbatur: vnius libri nomine vniuersum comprehendendi, & sic tandem emendatum amico meo D. Iodoco vna cum hac epistola tradidi, vt Bibliopolam suam qui illud tantoperè expetebat, transmitteret, hoc solum ab eo petens, vt emendatè imprimeretur, quod

Huius editionis.

quod spero ipsum curaturum ; sin minus, no-
stra saltem voluntas in eo non defuit, bene-
uolo lectori probatam fore non diffidimus.
Diuinam autem bonitatem rogamus, vt quā-
tos cupimus, tantos percipiat Christianus or-
bis ex hac admirabili historia fructus, ad hæ-
resis, ac schismatis detestationem. Vale
amice lector, & Deum pro me
precare.

† 5 PRAE-

